

УДК 378.091.212

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2023-1-1>

Гевчук Наталя Сергіївна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
antnata@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-4067-0311
Scopus ID: 57221372045

Жиляк Наталя Вікторівна

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності імені Т. Сосновської,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»
Nataliezhylyak@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-3772-6687
Scopus ID: 57221372045

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми готовності майбутніх корекційних педагогів до волонтерської діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами. Визначено, що волонтерська діяльність студентів – майбутніх корекційних педагогів є невід'ємною частиною їх професійної підготовки. Саме в ролі волонтерів студенти отримують перший активний досвід взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами. Сприяють активізації допомоги на добровільних засадах заохочення актуальних соціальних проблем та відсутність досконалої системи надання необхідних послуг вразливим верствам населення, серед яких є діти з особливими освітніми потребами. Проблема залучення студентської молоді до волонтерської діяльності звучить досить гостро. Адже студентський вік, на думку вчених, є «визначальним», бо саме у цей період формуються світогляд особистості. Волонтерство безпосередньо впливає на формування ціннісних орієнтирів студентства. Крім того, залучення молоді до волонтерської діяльності дозволяє удосконалити їхню професійну підготовку.

В Україні студентські волонтерські групи функціонують майже при кожному вищому закладі освіти, центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, численних громадських організаціях, здійснюючи переважно соціально-педагогічну роботу у профілактичному, просвітницькому, реабілітаційному, рекреаційному, інформаційному, охоронно-захисному та соціально-побутовому напрямках. Студенти навчальних закладів різного типу здійснюють волонтерську роботу під час проходження практики. Після її закінчення багато з них залишається працювати волонтерами в організації, яка за профілем близька до їхньої майбутньої професійної діяльності. Під час волонтерської діяльності майбутні корекційні педагоги розвивають професійно-особистісні риси, такі як емпатія, толерантність, терплячість, педагогічний оптимізм, альтруїзм, емоційна відкритість. Залучення студентів до проектування своєї освіти може, з одного боку, зміцнювати професійну мотивацію, а з іншого – бути зразком для побудови життєвої і професійної стратегії. Саме тому залучення студентів до волонтерства є однією із важливих умов розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців. Розроблено методологічне забезпечення дослідження готовності майбутніх корекційних педагогів здійснювати волонтерську діяльність.

Визначено, що ефективним методом здійснення підготовки студентів до волонтерської діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами є тренінги. Процедура тренінгових занять містить пошук мотивів, за яких особистість здійснює волонтерську роботу; аналіз причин, що перешкоджають проведенню волонтерської роботи; створення моделі особистості фахівця з корекційної роботи; підбиття підсумків.

Досліджено готовність майбутніх корекційних педагогів до здійснення волонтерської діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами. Більшість респондентів позитивно ставиться до волонтерства та проявляє до нього інтерес. Також встановлено, що розуміння волонтерської діяльності в рамках роботи з дітьми з особливими освітніми потребами у студентів є неповним.

Ключові слова: волонтерство, готовність до волонтерської діяльності, студенти, корекційні педагоги, люди з особливими потребами, тренінг.

Hevchuk Nataliia Serhiivna

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University

Zhyliak Nataliia Viktorivna

PhD in Psychology,
Associate Professor at the Department of Social Work, Psychology and Sociocultural
Activity named after T. Sosnovska,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education “Kamianets-Podilskyi State Institute”

PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF THE RESULTS OF THE STUDY OF THE READINESS OF FUTURE CORRECTIONAL TEACHERS FOR VOLUNTEERING

A theoretical analysis of the problem of readiness of future correctional teachers for volunteer activities with children with special educational needs was carried out. It was determined that the volunteer activity of students – future correctional teachers is an integral part of their professional training. It is in the role of volunteers that students get their first active experience of interacting with children with

special educational needs. The aggravation of current social problems and the lack of a perfect system of providing the necessary services to vulnerable segments of the population, including children with special educational needs, contribute to the activation of voluntary assistance.

The problem of involving student youth in volunteering sounds quite acute. After all, according to scientists, student age is “determining”, because it is during this period that the worldview of an individual is formed. Volunteering directly affects the formation of student values. In addition, the involvement of young people in volunteer activities allows improving their professional training.

In Ukraine, student volunteer groups operate at almost every higher education institution, centers of social services for families, children and youth, numerous public organizations, carrying out mainly social and pedagogical work in preventive, educational, rehabilitation, recreational, informational, security and protective and social and household directions. Students of various types of educational institutions perform volunteer work during internships. After its completion, many of them continue to work as volunteers in an organization whose profile is close to their future professional activity.

During volunteer activities, future correctional teachers develop professional and personal traits such as: empathy, tolerance, patience, pedagogical optimism, altruism, emotional openness. Involvement of students in the design of their education can, on the one hand, strengthen professional motivation, and on the other hand, be a model for building a life and professional strategy. That is why the involvement of students in volunteering is one of the important conditions for the development of professional competence of future specialists. Methodological support for the study of the readiness of future correctional teachers to volunteer has been developed.

It was determined that an effective method of preparing students for volunteer activities with children with special educational needs is training. The procedure of training classes includes the search for motives for which an individual performs volunteer work; analysis of reasons preventing the implementation of volunteer work; creation of a personality model of a specialist in correctional work; summing up.

The readiness of future correctional pedagogues to carry out volunteer activities with children with special educational needs was investigated. Most of the respondents have a positive attitude towards volunteering and show an interest in it. It was also established that students' understanding of volunteer activities in the framework of working with children with special educational needs is incomplete.

Key words: *volunteering, readiness for volunteering, students, correctional teachers, people with special needs, training.*

Вступ. В Україні стрімкого розвитку набуває волонтерська діяльність серед молоді у різних сферах суспільного життя, зокрема, у галузі освіти. Сприяють активізації допомоги на добровільних засадах загострення актуальних соціальних проблем та відсутність досконалої системи надання необхідних послуг вразливим верствам населення, серед яких є діти з особливими освітніми потребами. Існує багато визначень волонтерства та волонтерської діяльності, але основоположною є здатність людини безкорисливо виконувати роботу на благо іншої людини чи суспільства. Законом України «Про волонтерську діяльність» визначено, що волонтерство – це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється шляхом надання волонтерської допомоги [4]. Волонтерська діяльність майбутніх корекційних педагогів є невід’ємною частиною їх професійної підготовки. Саме в ролі волонтерів студенти отримують перший активний досвід взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами. Під час волонтерської діяльності майбутні корекційні педагоги розвивають професійно-особистісні риси емпатії, толерантності, терплячості, педагогічного оптимізму тощо. Загалом залучення студентів до волонтерства є однією з важливих умов розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців.

Вагомий внесок у становлення теорії волонтерської роботи, розроблення теоретичних та методологічних засад зробили О. Безпалько, Н. Заверико, О. Зима, Н. Івченко, Г. Лактіонова, Т. Лях, Л. Міщик, А. Харченко. Концептуальні засади професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів досліджували А. Капська, В. Радул, В. Сагарда, Є. Холостова. Роль волонтерства в професійному становленні майбутніх корекційних педагогів розглядали Н. Малярчук, О. Мальцева, С. Сосновська, І. Яковлева. Підготовку

майбутніх корекційних педагогів у вищих закладах освіти вивчали В. Бондар, Л. Гренюк, С. Миронова, Н. Пахомова, Ю. Пінчук, Н. Савінова, В. Синьов, В. Тарасун, Л. Томіч, М. Шеремет. Водночас у корекційній педагогіці проблема волонтерства потребує детального вивчення та дослідження, що обумовило вибір теми.

Мета роботи полягає у дослідженні готовності майбутніх корекційних педагогів здійснювати волонтерську діяльність з дітьми з особливими освітніми потребами.

Експериментальною базою проведення дослідження є Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Апробація розробленої методики дослідження готовності майбутніх корекційних педагогів до волонтерської діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами дозволила визначити особливості та рівень її сформованості у студентів. Дослідженням було охоплено 16 студентів 2–3 курсів бакалаврату, які навчаються за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».

Аналіз освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка)» першого (бакалаврського) рівня освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» дозволив визначити дисципліни, що включають вивчення особливостей здійснення волонтерської діяльності у спеціальній освіті, такі як «Методика корекційної роботи за порушень пізнавальної діяльності» та «Навчальна пропедевтична (волонтерська) практика». Вивчення студентами «Методики корекційної роботи за порушень пізнавальної діяльності» включає питання готовності майбутніх корекційних педагогів до педагогічної діяльності з дітьми з особливими потребами; вивчення компонентів професійної діяльності, напрямів педагогічної діяльності, професійних функцій тощо. Навчальна пропедевтична (волон-

терська) практика входить у структуру навчально-виховного процесу вищого навчального закладу і має забезпечувати подальше закріплення та поглиблення отриманих студентами теоретичних знань, набуття і вдосконалення професійних вмінь та навичок, залучення їх до практичної діяльності, вироблення основ професійного мислення, закріплення мотивації до практичної сфери діяльності. Цей вид практики спрямований на ознайомлення і формування в майбутніх корекційних педагогів практичних фахових знань та умінь надання допомоги дітям та дорослим людям із психофізичними та (або) інтелектуальними порушеннями. Волонтерська практика є першим етапом у сходженні майбутнього фахівця до основ професійної компетентності на засадах індивідуальної роботи з дітьми з особливими потребами та їхніми батьками.

На етапі проведення анкетування студентів було виявлено безпосередній рівень готовності майбутніх корекційних педагогів до волонтерської діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами.

Перше запитання стосувалося визначення розуміння респондентами поняття волонтерства. На думку студентів, «волонтерство – це діяльність, спрямована на безкорисну допомогу тим, хто цього потребує»; «волонтерство – це поклик душі»; «волонтерство – це форма благодійності, що виражається через надання допомоги та підтримки іншим особам»; «волонтерство – це робота, що здійснюється добровільно, безкорисливо та усвідомлено задля допомоги верствам населення, які не в змозі про себе подбати»; «волонтерство – це надання допомоги особам, що опинилися у складних життєвих умовах та потребують сторонньої допомоги». Респонденти знайомі з поняттям «волонтерство» та розуміють його сутність досить точно.

Волонтером, на думку майбутніх корекційних педагогів, є «людина, яка цілком безоплатно та добровільно займається громадською діяльністю, працює у сиротинцях, притулках для неповнолітніх, школах-інтернатах, будинках престарілих, допомагає війську тощо»; «людина, яка працює на користь іншим без винагороди»; «той, хто добровільно надає безоплатну соціальну допомогу та послуги особам з інвалідністю, хворим та соціальним групам, що опинилися в складній життєвій ситуації». Такі відповіді можуть свідчити про те, що студенти є достатньо обізнаними щодо волонтерської діяльності та роботи волонтера загалом.

Наступне запитання анкети стосувалося ставлення майбутніх корекційних педагогів до волонтерської діяльності (рис. 1). Більшість респондентів (87%) відзначила, що позитивно ставиться до волонтерської діяльності; 13% висловили нейтральне ставлення до волонтерства. У студентів, які заповнили анкету, не було виявлено негативного чи суперечливого ставлення до волонтерської діяльності. Ці результати є досить хорошими і свідчать про неупередженість, відкритість та небайдужість респондентів до проблем інших людей.

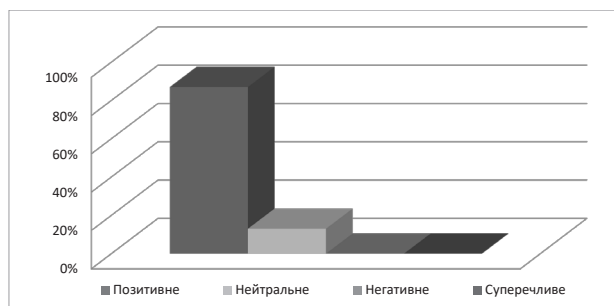

Рис. 1. Ставлення майбутніх корекційних педагогів до волонтерства

Незважаючи на те, що більшість майбутніх корекційних педагогів позитивно ставиться до волонтерської діяльності, лише 37% респондентів брали в ній участь, решта 63% не мали такого досвіду (рис. 2). 50% опитаних студентів мають бажання зараз взяти участь у волонтерській діяльності. Решта 6% не мають такого бажання, 44% складно відповісти. 81% респондентів хочуть займатись волонтерством у майбутньому, 6% не хочуть такого досвіду, 13% складно відповісти (рис. 3). Вочевидь, значна частина респондентів не є достатньо вмотивованою та зацікавленою щодо участі у волонтерській діяльності. Це свідчить про необхідність підвищення інтересу майбутніх корекційних педагогів до безкорисливої праці та створення усіх необхідних для цього умов закладом вищої освіти.

Рис. 2. Участь студентів у волонтерській діяльності

Метою волонтерської діяльності майбутні корекційні педагоги вважають «надання допомоги особам з інвалідністю, хворим, самотнім, людям похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги»; «підтримку малозабезпечених, безробітних, багатодітних, безпритульних осіб, що потребують соціальної допомоги»; «надання допомоги особам, які через свої психофізичні порушення обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів»; «проведення заходів, пов'язаних з охороною довкілля»; «організацію активності, спрямованої на допомогу та підтримку тих, хто цього дуже потребує»; «надання різних видів допомоги тим, хто цього потребує».

На запитання про те, скільки часу майбутні корекційні педагоги готові приділяти волонтерській діяльності, 44% відповіли «по-різному», що може свідчити про те, що ці респонденти не готові систе-

матично здійснювати волонтерську діяльність. 33% зазначили, що готові долучатись до волонтерства декілька разів на рік, 17% – декілька разів на місяць, 6% – декілька разів на тиждень (рис. 4).

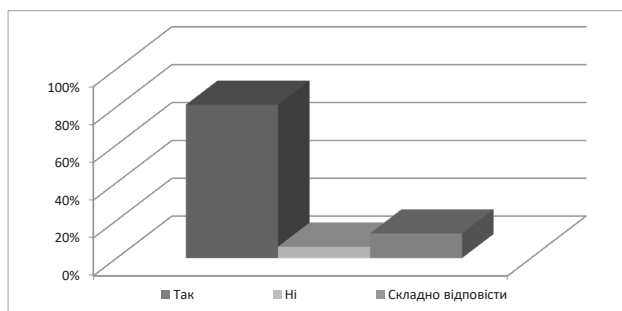

Рис. 3. Дані про те, чи хотіли б студенти займатися волонтерською діяльністю в майбутньому

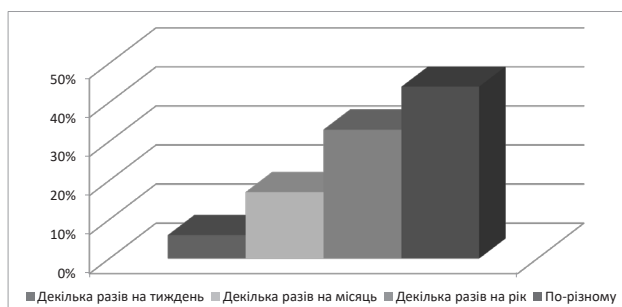

Рис. 4. Скільки часу студенти готові приділяти волонтерській діяльності

Волонтерська діяльність передбачає певну зайнятість. Ця зайнятість є безоплатною і передбачає виділення свого вільного часу студентами. Якщо волонтеру робота здаватиметься нецікавою або якоюсь мірою незадовільною, він робитиме щось інше в свій вільний час. Таким чином, уміння розпізнати і забезпечити реалізацію головних мотивів – один із найважливіших моментів волонтерської діяльності. Хоча ця сфера містить дуже багато важливих та складних моментів, їй приділяється мало уваги, про що свідчать відповіді респондентів.

На думку більшості респондентів (37%), основним мотивом здійснення волонтерської допомоги є емоційні пориви людини, а саме: «любов до людей», «щире бажання допомоги нужденним», «терпимість та безкорисливість». 31% розуміє волонтерську діяльність як засіб поглиблення професійної педагогічної компетентності. 20% вважають, що це є однією з форм дозвілля, самовираження та самореалізації особистості. 16% студентів виділяють серед мотивів волонтерства бажання бути корисним суспільству. Ще 6% вважають, що мотивує до волонтерської діяльності «потреба в комунікації з іншими людьми» (рис. 5).

Відповіді респондентів свідчать про те, що під час мотивування майбутніх корекційних педагогів до участі у волонтерській діяльності можна брати

за основу твердження, що студенти спрямовані на своє майбутнє, тобто потрібно знайти такі сторони та напрями діяльності, які будуть їм корисні.

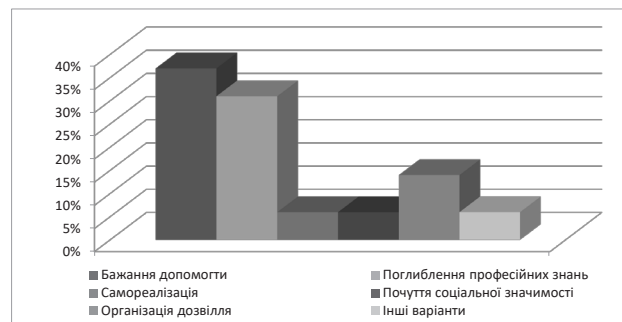

Рис. 5. Мотивація студентів до участі у волонтерській діяльності

Враховуючи відповіді на запитання анкети респондентів, виділимо декілька напрямів мотивації для студентів та молоді, які будуть корисними у їх навчанні, а саме: отримання професійного досвіду (заради досвіду молоді люди згодні працювати безкоштовно в тій сфері, з якою буде пов'язана їхня кар'єра); задоволення власних інтересів (кожна молода людина чимось цікавиться, має хобі, тому необхідно виявити у студентів їх професійні інтереси та правильно підібрати напрями волонтерської діяльності); спілкування з іншими людьми (більша частина молоді боїться самотності, в такому віці потрібна підтримка близьких та друзів, тому краще закликати волонтера не до праці, а до отримання нових емоцій від спілкування та обміну професійним досвідом); прагнення до соціальної активності (щире бажання бути корисним суспільству також сприятливо впливає на професійну підготовку майбутніх корекційних педагогів).

Наступне запитання стосувалось труднощів, які заважають майбутнім корекційним педагогам брати участь у волонтерській діяльності (рис. 6). 62% респондентів зазначають, що основною проблемою є брак вільного часу, який би вони могли витратити на цю діяльність. 25% студентів мають бажання брати участь у волонтерській діяльності, але не знають, як і де його реалізувати. 6% вказують на свою моральну неготовність. 6% вважають складністю ризик емоційного вигорання. Для жодного з респондентів відсутність винагороди не є суттєвою складністю волонтерства. Вочевидь, основними для респондентів є труднощі, пов'язані з відсутністю у них достатньо вільного часу та доступної інформації щодо можливостей залучення до волонтерської діяльності в рамках навчання у вищому закладі освіти.

На запитання про те, якими особистісними рисами має володіти волонтер, майбутні корекційні педагоги назвали альтруїзм, доброту, милосердя, толерантність, чуйність, терплячість, активність, відкритість. (рис. 7). Саме ці людські чесноти, на думку респондентів, які заповнили анкету, дозволяють безкорисливо та щиро допомагати дітям з особливими освітніми потребами.

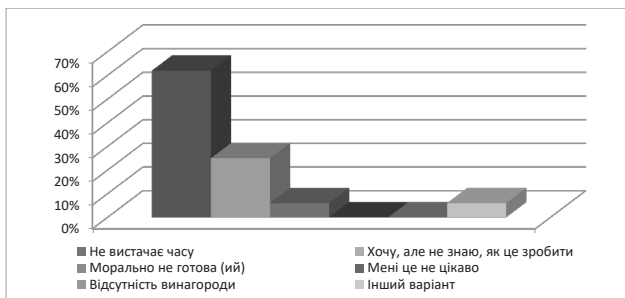

Рис. 6. Що заважає студентам брати участь у волонтерській діяльності

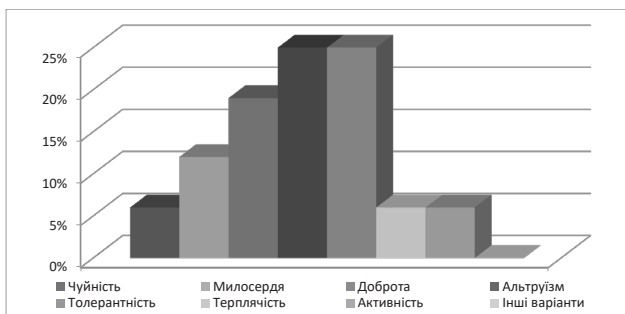

Рис. 7. Особистісні риси волонтера

Студентам відомі лише окремі форми волонтерської роботи, а саме: «благодійні акції, ярмарки, виставки», «благодійні концерти, аукціони», «збір матеріальних коштів». Проте респондентам важливо знати, що вони як майбутні корекційні педагоги можуть самостійно відвідувати заклади, в яких навчаються діти з особливими потребами з волонтерською метою, здійснювати наставництво (проведення вільного часу з дитиною з порушеннями психофізичного розвитку), проходити волонтерську практику в умовах вищого закладу освіти.

56% респондентів оцінюють свою готовність до волонтерської діяльності позитивно і пояснюють, що володіють бажанням та можливостями приділяти цьому свої знання, вміння, навички та вільний час. 32% студентів сумніваються у своїй готовності і пояснюють, що наразі їм не вистачає знань. 12% вважають, що можуть не впоратись з цією роботою (рис. 8).

Такі результати можуть вказувати на необхідність вдосконалення актуальних форм та методів підготовки майбутніх корекційних педагогів до здійснення волонтерської діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах вищого закладу освіти.

Усі студенти вважають, що волонтерська діяльність наявна в системі спеціальної освіти і пояснюють, що «діти з особливими освітніми потребами та їхні родини – це одна з вразливих категорій населення, які потребують постійної допомоги та нагляду», «діти з інтелектуальними порушеннями самостійно не спроможні соціалізуватись». Також волонтерська діяльність дозволяє глибше і точніше усвідомити зміст майбутньої професії, зробити

вибір щодо власного стилю професійної діяльності, збирати наочність та інструментарій для подальшої роботи, розвивати комунікативні вміння взаємодії з людьми різних соціальних та професійних груп: колегами, батьками, безпосередньо з особами з особливими освітніми потребами (рис. 9).

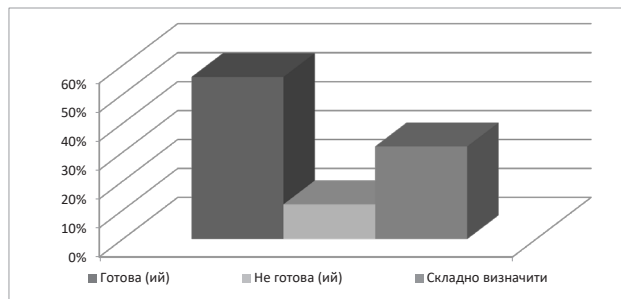

Рис. 8. Готовність студентів до волонтерської діяльності

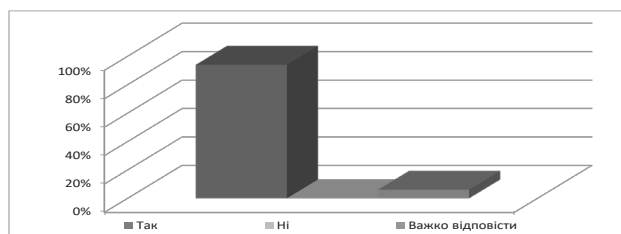

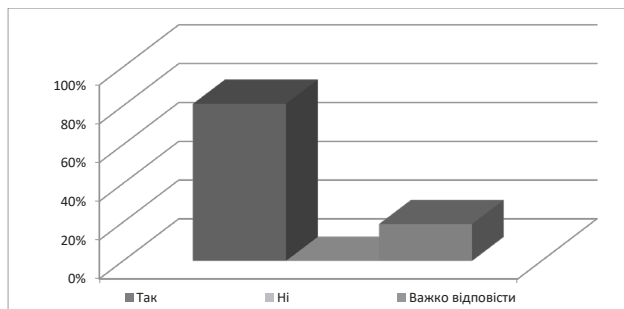
Рис. 9. Думка студентів щодо необхідності здійснення волонтерської діяльності з дітьми з особливими потребами

81% студентів вважають, що майбутній корекційний педагог має бути включений у волонтерську діяльність: «Це потрібно, щоб навчитись взаємодіяти з дітьми з особливими потребами та їхніми сім'ями»; «волонтерство – це чудовий досвід отримати реальні уявлення про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами»; «під час волонтерської роботи можна розвинути професійні знання, вміння і навички». Решта 19% респондентів не визначились з відповіддю.

94% майбутніх корекційних педагогів вважають, що необхідно здійснювати волонтерську роботу з дітьми з особливими освітніми потребами. 6% важко визначитись із відповіддю. Опитані респонденти також вважають, що волонтерство позитивно впливає на особистість майбутнього корекційного педагога. Серед можливих труднощів волонтерської роботи з дітьми з особливими освітніми потребами студенти виділяють суб'єктивні фактори, зокрема «підвищену напруженість та відповідальність такої роботи», «контакт з неблагополучними сім'ями», «упереджене ставлення суспільства до категорії дітей з особливими освітніми потребами» (рис. 10).

Отже, участь студентів у волонтерській діяльності є безцінним досвідом, під час якого відбувається формування професійних поглядів, виховуються педагогічні риси особистості, з'являється

впевненість у своїх силах. Волонтерська діяльність сприяє більш ранньому включенню студентів в освітній процес та їхній професіоналізації.

Рис. 10. Думка студентів щодо необхідності здійснення підготовки майбутніх корекційних педагогів до волонтерської діяльності з дітьми з особливими потребами

Таблиця 1

Результати визначення рівня готовності майбутніх корекційних педагогів до волонтерської діяльності

Рівень	Кількість студентів (%)
Високий	62,5
Середній	31,3
Низький	6,2

Результати проведення анкетування серед майбутніх корекційних педагогів (табл. 1) свідчать про те, що 62,5% студентів готові бути волонтерами. У цієї категорії респондентів сформовані усі компоненти готовності до волонтерської діяльності, а саме: когнітивний, поведінковий та емоційний; позитивне ставлення до волонтерської діяльності; правильне розуміння поняття «волонтерство»; аргументовані пояснення його значення в діяльності корекційного педагога; переважно мотивація професійного самовдосконалення; є усвідомлення труднощів.

31,3% респондентів продемонстрували достатній (середній) рівень готовності, для якого характерні недостатньо сформовані усі компоненти готовності до волонтерської діяльності з дітьми з особливими

освітніми потребами; скоріше позитивне або нейтральне ставлення до волонтерської діяльності; неточне розуміння волонтерства, його значення, форм; мотивація самореалізації; готовність займатись волонтерською діяльністю у майбутньому, проте не зараз.

Низький рівень готовності до волонтерської діяльності було зафіксовано у 6,2% студентів, у яких несформовані основні компоненти готовності до волонтерської діяльності, а саме когнітивний, поведінковий та мотиваційний; переважає негативне або байдуже ставлення до волонтерської діяльності; відповіді на запитання анкети є поверхневими, неточними, відсутнє розуміння волонтерства, його мети, форм; знижена мотивація здійснювати допомогу дітям з особливими освітніми потребами та бажання бути залученим до волонтерської діяльності.

Висновки і пропозиції. Отже, більшість респондентів позитивно ставиться до волонтерства та проявляє до нього інтерес. Встановлено, що розуміння волонтерської діяльності в рамках роботи з дітьми з особливими освітніми потребами у студентів є неповним. Саме тому вважаємо, що доцільно здійснювати підготовку майбутніх корекційних педагогів до волонтерської діяльності, забезпечивши їх знаннями про сутність волонтерської роботи, практичними вміннями та навичками. Наступним етапом дослідження є розроблення програми розвитку готовності майбутніх корекційних педагогів до волонтерської діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами.

Вивчення стану підготовки студентів (майбутніх корекційних педагогів) до волонтерської діяльності засвідчило недостатню ефективність та послідовність системи навчально-виховних заходів, спрямованих на формування готовності до волонтерської діяльності у респондентів. Саме тому варто розробити програму підготовки майбутніх корекційних педагогів до цього виду діяльності. Кінцевим результатом виконання програми стане отримання майбутніми корекційними педагогами теоретичних і практичних знань щодо організації діяльності волонтерських груп та формування вмінь здійснювати волонтерську діяльність з дітьми з особливими освітніми потребами.

Список літератури

1. Бондаренко З. До питання про менеджмент та супервізію волонтерської роботи: монографія. Суми, 2012. 232 с.
2. Безпалько О. Соціальна робота в громаді: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 214 с.
3. Беспалова К. Мотиваційні аспекти волонтерства: досвід західних країн. *Вісник НТУУ «КПІ»*. 2012. 287 с.
4. Волонтерські програми в Україні. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/aboutukraine/volunteering> (дата звернення: 3.02.2023).
5. Горелов Д. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2015. 36с.
6. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011 року № 3236-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення: 23.09.2020).
7. Журавель Т. Менеджмент волонтерських груп від А до Я: навчально-методичний посібник. Київ: Версо-04, 2012. 288 с.
8. Івченко Н. Участь молоді у волонтерській діяльності як соціально-педагогічна проблема (інтерпретаційний аспект). *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. Київ, 2003. 453 с.
9. Капська А. Стратегічний підхід до організації діяльності волонтерських груп: навчальний посібник. Київ: Слово, 2011. 379 с.

10. Карпенко О. Волонтерство як чинник соціально-педагогічного впливу на становлення особистості: підручник. Севастополь: Центр навчальної літератури, 2011. 345 с.
11. Корнієвський О. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2015. 36с.
12. Колупаєва А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: СаммітКнига, 2009. 272 с.
13. Крапівіна Г. Світовий волонтерський рух: стан і статус. Київ, 2012, 356 с.
14. Ларіонова Н. Волонтерство в інституційному просторі. Київ, 2011. 675 с.
15. Лях Т. Волонтерство в соціально-педагогічній діяльності: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2013. 456 с.
16. Миронова С. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.
17. Рудякевич Т. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: методичні розробки. Житомир: ЖДУ, 2004. 48 с.
18. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / за заг. ред. А. Капської, І. Пінчук, С. Толстоухової. Київ, 2000. 46 с.
19. Школа волонтерів: навчальний посібник / за заг. ред. Г. Скитьової. Київ, 2016. 166 с.
20. Шумакова О. Зміст волонтерської діяльності студентів-волонтерів ВНЗ. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. 302 с.

References

1. Bondarenko Z. (2012). Do pytannya pro menedzhment ta superviziyu volenters'koyi roboty: monohrafiya [On the issue of management and supervision of volunteer work: monograph]. Sumy. 232 s. [in Ukrainian]
2. Bezpalko O. (2005). Sotsialna robota v hromadi: navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakladiv [Social work in the community: a study guide for students of higher educational institutions]. Kyiv: Tsentr navch. literatury. 214 s. [in Ukrainian]
3. Byespalova K. (2012). Motyvatsiyni aspekty volonterstva: dosvid zakhidnykh krayin [Motivational aspects of volunteering: the experience of Western countries]. *Visnyk NTUU "KPI"*. Kyiv. 287 s. [in Ukrainian]
4. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (n.d.). Volonterski prohramy v Ukraini [Volunteer programs in Ukraine]. Retrieved from: <https://mfa.gov.ua/ua/aboutukraine/volunteering> [in Ukrainian]
5. Horielov D. (2015). Volonterskyi rukh: svitovyi dosvid ta ukraïnski hromadianski praktyky [Volunteer movement: world experience and Ukrainian civic practices]. Kyiv: NISD. 36 s. [in Ukrainian]
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2011). Zakon Ukrainy "Pro volontersku diialnist" vid 19.04.2011 № 3236-VI [Act of Ukraine "On volunteering" dated April 19, 2011 No. 3236-VI]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>. [in Ukrainian]
7. Zhuravel T. (2012). Menedzhment volonterskykh hrup vid A do Ya: navch.-metod. posibnyk [Management of volunteer groups from A to Z: educational and methodological guide]. Kyiv: Verso-04. 288 s. [in Ukrainian]
8. Ivchenko H. (2003). Uchast molodi u volonterskiy diyalnosti yak sotsialno-pedahohichna problema (interpretatsiynny aspekt) [Youth participation in volunteer activities as a socio-pedagogical problem (interpretive aspect)]. *Sotsialna robota v Ukraini: teoriya i praktyka*. Kyiv. 453 s. [in Ukrainian]
9. Kapska A. (2011). Stratehichnyy pidkhid do orhanizatsiyi diyalnosti volonterskykh hrup: navch. posib. [A strategic approach to the organization of the activities of volunteer groups: a study guide]. Kyiv: Slovo. 379 s. [in Ukrainian]
10. Karpenko O. (2011). Volonterstvo yak chynnyk sotsialno-pedahohichnoho vplyvu na stanovlennya osobystosti: pidruchnyk [Volunteering as a factor of socio-pedagogical influence on personality formation: textbook]. Sevastopol: Tsentruchb. 1-ry. 345 s. [in Ukrainian]
11. Kornievskiy O. (2015). Volonterskyi rukh: svitovyi dosvid ta ukraïnski hromadianski praktyky: analit. dop. [Volunteer movement: world experience and Ukrainian civic practices: analyst. add]. Kyiv: NISD. 36 s. [in Ukrainian]
12. Kolupayeva A. (2009). Inklyuzyvna osvita: realiyi ta perspektyvy: monohrafiya [Inclusive education: realities and prospects: monograph]. Kyiv: Sammit Knyha. 272 s. [in Ukrainian]
13. Krapivina H. (2012). Svitovyi volonterskyi rukh: stan i status [The world volunteer movement: state and status]. *Herald of Economic Science of Ukraine*. Kyiv. 356 s. [in Ukrainian]
14. Larionova H. (2011). Volonterstvo v instytutsiynomu proctori [Volunteering in the institutional space]. *Sotsialna pedahohika: teoriya ta praktyka*. Kyiv. 675 s. [in Ukrainian]
15. Lyakh T. (2013). Volonterstvo v sotsialno-pedahohichniy diyalnosti: navch. posib [Volunteering in socio-pedagogical activities: a study guide]. Kyiv : Akademydav. 456 s. [in Ukrainian]
16. Myronova S. (2015). Korektsiyna psykhopedahohika. Olihofrenopedahohika: pidruchnyk [Correctional psychopedagogy. Oligophrenopedagogy: a textbook]. Kamianets-Podilskyi: Kamianets-Podilskyi natsionalnyi imeni Ivana Ohienka. 312 s. [in Ukrainian]
17. Rudyakevych T. (2004). Orhanizatsiya volonterskoho rukhu u vyshchykh navchalnykh zakladakh: metodychni rozrobky [Organization of the volunteer movement in higher educational institutions: methodical developments]. Zhytomyr: ZhDU. 48 s. [in Ukrainian]
18. Kapska A., Pinchuk I., Tolstoukhova S. (2000). Slovnyk-dovidnyk dlya sotsialnykh pedahohiv ta sotsialnykh pratsivnykiv [Dictionary-reference for social teachers and social workers]. Kyiv. 46 s. [in Ukrainian]
19. Skytova H. (2016). Shkola volonteriv: Navchalnyy posibnyk [School of volunteers: Study guide]. Kyiv. 166 s. [in Ukrainian]
20. Shumakova O. (2013). Zmist volonterskoi diialnosti studentiv-volonteriv VNZ [Content of volunteer activities of volunteer students of higher educational institutions]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*. Kyiv. 302 s. [in Ukrainian]